

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра аудиту, обліку та оподаткування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з
науково-
педагогічної роботи
КИРИЧЕНКО А.М.

25 серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Методологія та організація наукових
досліджень і проєктної діяльності**

Спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
за спеціалізацією С1.01 «Економіка»

Освітньо-наукова програма: «Економіка»

Економічний факультет

2025 – 2026 навчальний рік

Розробник: доктор екон. наук, професор Шалімова Наталія Станіславівна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри аудиту, обліку та оподаткування

Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Зав. кафедри аудиту, обліку та оподаткування:
к.е.н., професор МАГОПЕЦЬ О.А.

_____

(підпис)

(МАГОПЕЦЬ О.А.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	Здобуття універсальних навичок дослідника	
		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) Спеціалізація С1.01 Економіка	1-й	1-й
		Семестр	
	Освітньо-наукова програма: «Економіка»	2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3,92	Освітній рівень: Третій (освітньо-науковий) освітній рівень	26 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		13 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		51 год.	86
Вид контролю: залік			

Мова навчання: українська, одна тема викладається англійською мовою.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень і проектної діяльності» полягає у формуванні у здобувачів системи знань, необхідних для оволодіння теоретико-методологічними засадами та інструментарієм планування і виконання наукових досліджень та проектної діяльності в сфері економіки, формулювання та вирішення проблем дослідницького характеру.

Завданнями дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень і проектної діяльності» є:

- формування у здобувачів системного наукового світогляду, здатності до абстрактного та критичного мислення, інформаційного пошуку, проектування і виконання оригінальних досліджень, продукування результатів, що створюють нові знання, а також виявлення, формулювання й розв'язання дослідницьких проблем у сфері економіки;
- формування у здобувачів компетентностей, необхідних для апробації, оприлюднення та фахової комунікації результатів наукових досліджень у провідних вітчизняних і міжнародних виданнях, презентації, експертного обговорення та наукової дискусії щодо теоретичних і прикладних проблем;
- практична підготовка здобувачів до розробки та реалізації наукових та інноваційних проектів, комерціалізації результатів досліджень, здійснення грантової діяльності, індивідуальної та командної роботи для розв'язання значущих наукових і прикладних проблем соціально-економічного розвитку;
- набуття здобувачами поглиблених знань з європейського дослідницького простору: ERA та принципи сучасної докторської підготовки, застосування підходів Open Science і академічної доброчесності, управління дослідницькими даними та інтелектуальними активами, використання міжнародних платформ і програм підтримки досліджень (EURAXESS, CORDIS, EOSC, OpenAIRE, Horizon Europe, Erasmus+).

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця). Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається після опанування дисциплін: «Інформаційні технології в науковій діяльності», «Філософія науки», «Англійська мова за профілем наукової спеціальності».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Загальні компетентності

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей

СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН04. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та

інформаційні системи.

РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефхівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Методологічні аспекти наукових досліджень

Науковий метод і методологія. Характеристики наукового методу. Методика наукового дослідження. Наукова методологія. Загальна методологія науки. Часткова методологія науки. Економічна методологія. Принципи загальної методології. Суб'єкт, об'єкт і предмет наукового дослідження. Парадигми соціально-економічних досліджень. Позитивізм і постпозитивізм. Онтологія і епістемологія. Чотири парадигми досліджень у соціальних науках. Моделі історичного розвитку науки. Міждисциплінарний та синергетичний підходи в наукових дослідженнях.

Тема 2. Наукові теорії та теорії соціально-економічних наук

Теорія як форма розвитку наукових знань. Науковий факт, наукова ідея, гіпотеза, поняття, категорія, концепція, закон. Функції наукової теорії (пояснювальна, передбачувальна, синтезуюча, методологічна, практична). Побудова блоків теорій. Концепт, конструкт. Теоретичний та емпіричний рівні дослідження. Номологічна мережа конструкту «інтелект». Теоретичне положення. Гіпотеза. Припущення. Підходи до створення теорій. Ознаки хорошої теорії. Теорії та моделі. Процес побудови моделі. Приклади теорій соціально-

економічний наук (теорія агентських відносин, теорії дифузії інновацій, теорія запланованої поведінки, модель ймовірності розробки).

Тема 3. Сутність процесу наукового дослідження та його організація

Наукове дослідження: сутність і класифікації. Характеристики наукового дослідження. Класифікація наукових досліджень. Фундаментальні та прикладні дослідження. Пошукові, описові та пояснювальні дослідження. Етапи наукового дослідження. Процес дослідження на основі парадигму функціоналізму: пошукове дослідження, дизайн дослідження, проведене дослідження. Дослідницька пропозиція. Помилки в дослідженнях. Дизайн дослідження або комплексний план для збору даних в емпіричному дослідженні. Методи збору даних: позитивістські та інтерпретативні. Види валідності в наукових дослідженнях. Методи контролю забезпечення внутрішньої валідності (маніпулювання, усунення, включення, статистичний контроль, рандомізація).

Тема 4. Вибіркові та анкетні дослідження

Процес формування вибірок. Генеральна сукупність. Межі вибірок. Вибірка. Випадкове формування вибірок (просте, систематичне, стратифіковане, кластерне, попарне, багатоетапне). Невипадкове (невірогідного) формування вибірок (за зручністю, за квотою, експертне, за способом сніжної лавини). Статистика формування вибірок. Параметр генеральної сукупності, статистичний показник вибірки, похибка формування вибірки. Анкетне дослідження. Метод опитування. Індивідуальний рівень анкетних досліджень. Дослідження, що проводяться в групах. Конструювання анкети. Формати відповідей. Зміст і форма питань. Послідовність питань. Інтерв'ювання (особисте, фокус-група). Суб'єкти інтерв'ювання проведення інтерв'ю. Похибки опитування (неповернення анкет, формування вибірки, соціальної бажаності відповідей, мнемонічна похибка, похибка спільного методу).

Тема 5. Експериментальні та кейс-дослідження

Базові концепції експериментальних досліджень. Лабораторні експерименти та виробничі експерименти. Справжні експериментальні дизайни й квазі-експериментальні дизайни. Двогрупові експериментальні дослідження, експериментальна та контрольні групи. Факторіальні дизайни. Гібридні і квазіекспериментальні дизайни. Небезпека експериментального дослідження. Кейс-дослідження, основні етапи його проведення. Інтерпретативне кейс-дослідження та позитивістське кейс-дослідження. Інші види дизайну інтерпретативного дослідження (дослідження дією, етнографія, феноменологія). Проблеми точності в інтерпретативних дослідженнях.

Тема 6. Якісний аналіз у наукових дослідженнях

Методологічні засади якісного дослідження у структурі сучасної наукової методології. Якісні дані та джерела їх отримання: глибинні інтерв'ю, фокус-

групи, спостереження, документи, цифрові тексти, польові нотатки. Підготовка текстового корпусу, принципи організації й попередньої обробки матеріалу. Техніки кодування текстових даних: відкрите, осьове, селективне кодування; категоризація, побудова тем і підтем. Контент-аналіз як інструмент системного опрацювання змісту тексту. Інтерпретативні стратегії аналізу: герменевтичний підхід, фазова інтерпретація тексту, контекстуалізація смислів. Якість і достовірність якісного аналізу: триангуляція, міжкодувальна узгодженість, рефлексивність дослідника, прозорість аналітичної процедури. Етичні вимоги роботи з якісними даними: конфіденційність, чутливі дані, коректне цитування та анонімізація. Програмні засоби якісного аналізу (CAQDAS): QlickSense, NVivo, MAXQDA, ATLAS.ti та інші інструменти організації, кодування й візуалізації якісних даних. Аналітичне представлення результатів: тематичні матриці, концептуальні схеми, інтерпретаційні висновки, аргументація на основі емпіричних фрагментів.

Тема 7. Кількісний аналіз у наукових дослідженнях

Концептуальні основи кількісного дослідження: змінні, індикатори, операціоналізація понять, шкали вимірювання. Підготовка даних до статистичного аналізу: кодування, очищення масиву, пропущені значення, викиди, перевірка якості даних. Описова статистика та первинна візуалізація: показники центральної тенденції, варіативності, розподілу, табличні й графічні форми подання. Пояснювальна (інференційна) статистика: статистичні гіпотези, критерії перевірки, довірчі інтервали, статистична значущість, розмір ефекту. Аналіз зв'язків між змінними: кореляційний і базовий регресійний аналіз, інтерпретація параметрів моделей, межі статистичних узагальнень. Валідність, надійність і відтворюваність кількісних результатів: контроль похибок, обґрунтованість висновків, прозорість аналітичних рішень. Програмне забезпечення статистичного аналізу: SPSS, SAS, Statistica, R, Python. та інші інструменти обробки, моделювання й репродукованої аналітики. Наукове представлення кількісних результатів: стандарти звітування, коректна інтерпретація статистичних показників, відповідність висновків дослідницькому дизайну.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

НАУКА В ЄС, ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ТА ГРАНТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Topic 8. Science in the European Union: ERA, Doctoral Training Principles, and Information Platforms for Researchers.

The European Research Area (ERA) as a strategic framework for the integration of research, innovation, and research careers across EU Member States and associated countries; ERA Policy Agenda 2025–2027 priorities: Open Science, research infrastructures, research career development, international cooperation, research security, science-for-policy linkages. Salzburg Principles (2005) and Salzburg II

Recommendations (2010) as a methodological foundation of modern European doctoral education: original research as the core of doctoral training, institutional responsibility, high-quality research environment, effective supervision, transferable skills, academic mobility, and quality assurance. European information and service platforms for researchers: EURAXESS (jobs, grants, career opportunities, mobility, practical guidance for work and life in Europe), EOSC as an environment for discovery, access, and reuse of research data and services, OpenAIRE as an Open Science infrastructure supporting FAIR-oriented research practices and outputs, CORDIS (Community Research and Development Information Service) as the European Commission's primary portal for EU-funded research and innovation projects, programme calls, project results, publications, and exploitable outcomes. Navigation tools for participation in the European research ecosystem: partner search, international collaboration pathways, academic career planning, competitive project preparation, integration of Open Science principles and research integrity into doctoral practice.

Тема 9. Проектна діяльність

Проект і специфіка проектної діяльності в науці, освіті та інноваціях; життєвий цикл проекту, мапа стейкхолдерів (stakeholder mapping), теорія змін (Theory of Change) і логіко-структурний підхід (Logical Framework Matrix). Види проектів: дослідницькі, освітні, інфраструктурні, міжсекторальні, policy-oriented, комерціалізаційні, міжнародні консорціумні. Науково-дослідні роботи і інноваційне лідерство у сфері економіки знань. Вітчизняна екосистема фінансування: МОН України, НФДУ,ДФРР, кошти об'єднаних територіальних громад, інші національні і регіональні інструменти конкурсної підтримки досліджень. Міжнародне фінансування та програми: Horizon Europe (актуальні Work Programmes 2026–2027), Erasmus+ (правила участі за чинним Programme Guide), COST та інші можливості для академічної мобільності й співпраці. Розробка проекту: формування проблематики, SMART-цілі, очікувані результати (в т.ч. deliverables/milestones), ризики, план управління якістю. Планування ресурсів: бюджетування (direct/indirect costs), командні ролі, календарний план, закупівлі. Стратегія комунікації та дисемінації, сталість результатів після завершення проекту. Організація проектної діяльності в ЗВО: участь у консорціумах, пошук партнерів, договори про співпрацю, управління правами інтелектуальної власності.

Тема 10. Грантова діяльність

Поняття гранта та його типологія. Види грантів залежно від цільового призначення. Вимоги до проектів та вибір грантодавця. Основні етапи та елементи підготовки аплікаційної форми на грант. Підготовка мотиваційного листа (Personnel Statements). Відповідність заявника умовам надання гранту. Розгляд проектних пропозицій та процес затвердження. Відбір проекту та підписання грантової угоди. Управління грантовим проектом. Звітність та загальні зобов'язання. Моніторинг грантових проектів. Аудит грантового проекту. Форми співробітництва з міжнародними фінансовими та донорськими

організаціями; міжнародні організації й програми підтримки українських учених; стратегія диверсифікації грантового портфеля ЗВО/дослідницької групи. Особливості грантових заявок MSCA, Fulbright.

Тема 11. Апробація, комерціалізація, впровадження та багатовимірне оцінювання результатів наукових досліджень

Повний цикл руху наукового результату: наукова комунікація (конференції, публікації, академічні репозитарії, відкриті дані, інструменти Open Science), практичне застосування, масштабування, підтвердження суспільної, наукової та економічної цінності. Інновації та інноваційний проект: від дослідницької ідеї до впровадження, валоризації результатів та масштабування; рівні технологічної готовності (TRL) і рівні суспільної/ринкової готовності (за потреби). Сутність і етапи впровадження результатів у професійну практику; особливості дослідно-виробничого та серійного впровадження; відмінності в оцінюванні ефективності фундаментальних і прикладних досліджень. Валоризація знань і механізми комерціалізації: трансфер технологій, ліцензування, взаємодія з бізнесом, розвиток інноваційних проектів, інституційна інфраструктура підтримки інновацій, організаційні форми у сфері прикладної (галузевої) науки: інкубатор, технопарк, технополіси тощо. Багаторівнева система показників результативності: академічний вплив, командна наукова продуктивність, економічна ефективність новацій (окупність, доцільність впровадження, управління ризиками). Інтелектуальна власність: патенти, авторське право, управління інтелектуальними активами у поєднанні з принципами відкритої науки, дослідницької доброчесності та актуальними європейськими підходами до використання результатів досліджень.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОПРИЛЮДНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА НАУКОВА ЕТИКА

Тема 12. Наукові публікації та науковий текст

Наукові публікації: поняття, різновиди, основні вимоги. Види наукових видань: науково-дослідні та джерелознавчі; періодичні та неперіодичні. Види наукових статей (оглядові, проблемні, методологічні, статті-відгуки). Вимоги до структури наукових статей. Наукові доповіді та тези. Наукова монографія. Нормативні вимоги до змісту й оформлення основних структурних елементів дисертації. Специфіка і структура наукового тексту. Характеристика видів наукового тексту: констатація та міркування. Мова і стилістика наукового тексту. Принципи ефективного наукового письма. Словесні конструкції, які створюють інтелектуальний фон наукового тексту. Етапи підготовки наукового тексту. Таблиці, графіки, рисунки. Стиль викладення основних елементів наукового тексту: вступ, аналіз, методологія, дискусія, висновки, анотація. Правила написання анотацій. Наукові тексти в соціальних мережах (LinkedIn, Facebook, X.,

Threads, Instagram).

Тема 13. Етика наукових досліджень та наукових публікацій

Етичні принципи в наукових дослідженнях. Плагіат та авторство, академічна доброчесність. Професійні кодекси етики. Вимоги щодо організації видання наукових видань. Організація процесу подачі та рецензування статей. Видавнича етика для редакторів. COPE (Комітет з етики наукових публікацій). Етика написання наукових публікацій. Поширені маніпуляції в наукових публікаціях (завищення впливу дослідження, упередженість у висвітленні подій). Види та процес рецензування наукових публікацій. Наукове рецензування та експертна оцінка наукової публікації. Реєстр наукових фахових видань України. Критерії відбору наукових видань до баз даних, он-лайн ресурсів та онлайн-бібліотек. Predatory journals. Особистість вченого. Репутація вченого. Вимоги та підготовка CV, ВІО. Формат Europass для підготовки CV. Підготовка рекомендаційного листа.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						Кількість годин					
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		го	л	п	лаб	інд		с.р.	го	л	п	лаб
1	2	3	4	5	6	7		3	4	5	6	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.												
МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ												
Тема 1. Методологічні аспекти наукових досліджень	6	2	1	-	-	3	6	1	1	-	-	4
Тема 2. Наукові теорії та теорії соціально-економічних наук	6	2	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 3. Сутність процесу наукового дослідження та його організація	6	2	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 4. Вибіркові та анкетні дослідження	7	2	1	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 5. Експериментальні та кейс-дослідження	7	2	1	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 6. Якісний аналіз в наукових дослідженнях	7	2	1	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 7. Кількісний аналіз в наукових дослідженнях	7	2	1	-	-	4	7	-	-	-	-	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.												

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						Кількість годин					
	денна форма						заочна форма					
	Усього го	у тому числі					Усього го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	
НАУКА В ЄС, ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ТА ГРАНТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ												
Topic 8. Science in the European Union: ERA, Doctoral Training Principles, and Information Platforms for Researchers	8	2	1	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 9. Проєктна діяльність	8	2	1	-	-	5	8	1	1	-	-	6
Тема 10. Грантова діяльність	8	2	1	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 11. Апробація, комерціалізація, впровадження та багатовимірне оцінювання результатів наукових досліджень	8	2	1	-	-	5	8	-	-	-	-	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОПРИЛЮДНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА НАУКОВА ЕТИКА												
Тема 12. Наукові публікації та науковий текст	6	2	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 13. Етика наукових досліджень та наукових публікацій	6	2	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Усього годин	90	26	13	-	-	51	90	2	2	-	-	86

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття та основні складові компоненти методології та методики прогнозування та планування	1	1
2	Тема 2. Наукові теорії та теорії соціально-економічних наук	1	
3	Тема 3. Сутність процесу наукового дослідження та його організація	1	
4	Тема 4. Вибіркові та анкетні дослідження	1	
5	Тема 5. Експериментальні та кейс-дослідження	1	
6	Тема 6. Якісний аналіз в наукових дослідженнях	1	

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
7	Тема 7. Кількісний аналіз в наукових дослідженнях	1	
8	Тема 8. Science in the European Union: ERA, Doctoral Training Principles, and Information Platforms for Researchers	1	
9	Тема 9. Проектна діяльність	1	1
10	Тема 10. Грантова діяльність	1	
11	Тема 11. Апробація, комерціалізація, впровадження та багатовимірне оцінювання результатів наукових досліджень	1	
12	Тема 12. Наукові публікації та науковий текст	1	
13	Тема 13. Етика наукових досліджень та наукових публікацій	1	
	Разом	13	2

6. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Методологічні аспекти наукових досліджень	6	4
2	Тема 2. Наукові теорії та теорії соціально-економічних наук	6	6
3	Тема 3. Сутність процесу наукового дослідження та його організація	6	6
4	Тема 4. Вибіркові та анкетні дослідження	7	7
5	Тема 5. Експериментальні та кейс-дослідження	7	7
6	Тема 6. Якісний аналіз в наукових дослідженнях	7	7
7	Тема 7. Кількісний аналіз в наукових дослідженнях	7	4
8	Topic 8. Science in the European Union: ERA, Doctoral Training Principles, and Information Platforms for Researchers	8	8
9	Тема 9. Проектна діяльність	8	6
10	Тема 10. Грантова діяльність	8	8
11	Тема 11. Апробація, комерціалізація, впровадження та багатовимірне оцінювання результатів наукових досліджень	8	8
12	Тема 12. Наукові публікації та науковий текст	6	6
13	Тема 13. Етика наукових досліджень та наукових публікацій	6	6
	Разом	51	86

7. Індивідуальні завдання

При вивченні дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень і проектної діяльності» здобувачам пропонується виконувати наступні індивідуальні завдання:

- розв'язування розрахункових та ситуаційних завдань, кейс-стаді, в т.ч. із

- застосуванням сучасних програмних продуктів;
- участь в дебатах, дискусіях, обговореннях;
  - створення індивідуальних або колективних презентацій на певну тематику;
  - участь в науково-практичних конференціях, або публікація статей на тематику згідно плану курсу.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Методологія і організація наукових досліджень і проєктної діяльності» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, бесіди);
- наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, у тому числі з використанням мультимедійного забезпечення;
- практичні, під час виконання практичних робіт, задач, вправ;
- інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму;
- інноваційні, зокрема проєктно-дослідницький метод;
- інтегровані методи;
- методи дистанційного навчання за допомогою платформ Moodle та Zoom.

9. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Форма підсумкового контролю: залік.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів. Оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи. В такому разі виставлення оцінки підсумкового семестрового контролю не передбачає обов'язкової присутності здобувача на заліку. У разі, якщо сума рейтингових балів менша ніж 60, але виконані умови допуску до семестрового контролю, здобувач вищої освіти виконує на останньому за розкладом занятті залікову контрольну роботу. За бажанням, здобувач вищої освіти має право на виконання залікової контрольної роботи з метою підвищення кількості балів, які були набрані ним протягом семестру.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Зараховано
82-89	B	Зараховано
74-81	C	

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
64-73	D	Зараховано
60-63	E	
35-59	FX	Незараховано
1-34	F	

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Академічна доброчесність : навч. посіб. / [В. М. Пивоваров (керівник авт. кол.), О. А. Лисенко, Ю. А. Меліхова та ін.] ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2025. 240 с.
2. Блага Н.В. Управління проектами : навч. посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 152 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3870/1/блага%20управління%20проектами.pdf>
3. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках . Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/ede11e33-aec9-4700-a5acd7af81b3d534/content>
4. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. 260 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/vajinskii-posibnyk.pdf>
5. Гордієнко В. О. Управління інноваційними проектами і програмами : навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019. 116 с. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jsui/bitstream/123456789/3494/1/Гордієнко.%20Навч.%20посібник-7_06.pdf
6. Данилян О.Г., Дзьобан О.П. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків : Право, 2023. 488 с.
7. Дзьобань О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень : навч. посіб. для аспірантів; ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». Київ; Одеса : Фенікс, 2025. 284 с. https://ippi.org.ua/sites/default/files/metodologiya_2025.pdf
8. Добронравова І.С., Руденко О.В., Сидоренко Л.І. та ін. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. ; за ред. І.С. Добронравової (ч. 1), О.В. Руденко (ч. 2). К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
9. Комерціалізація інновацій: захист інтелектуального капіталу, маркетинг та комунікації : монографія / за заг. ред. канд. екон. наук, доц. Л. Ю. Сагер, канд. екон. наук, доц. Л. О. Сигиди. Суми : Сумський державний

- університет, 2022. 363 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e513c749-240e-4ef8-9296-9e181413846a/content>
10. Ліпич Л.Г., Бортнік С.М., Волинець І.Г. та ін. Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 – соціальні та поведінкові науки, 07 – управління та адміністрування) : навч. посіб. ; за заг. ред. Л.Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 220 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16477/1/MOND_2018_posibnyk.pdf
  11. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. 607 с. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
  12. Приймак В.М. Управління проектами. Збірник кейсів : навч. посіб. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2021. 268 с. URL: <http://surl.li/scggd>
  13. Пушкар О.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 866 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23346>
  14. Семикіна М. В. Методологія сучасних наукових досліджень: опорний конспект лекцій з практичними кейсами : навч. посіб. / М. В. Семикіна, В. В. Зайченко ; М-во освіти і науки України, Центральнoукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : КОД, 2025. 170 с. <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/16398>
  15. Шинкарук Л.В., Биховченко В.П., Власенко Т.О., Власенко Ю.Г. Організація проектної діяльності : навчальний посібник. К.: НУБіП України, 2021. 341 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u317/2021_np_opd_shin_bih_vlas_vlas.pdf
  16. Cortney Weinbaum, Eric Landree, Marjory S. Blumenthal, Tepring Piquado, Carlos Ignacio Gutierrez. Ethics in Scientific Research An Examination of Ethical Principles and Emerging Topics. RAND Corporation, 2019. 118 p. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1096839.pdf>
  17. Lukáš Bielik Methodology of science: an introduction 1st edition Published in electronic form by Comenius University in Bratislava, 2019. 232 p. URL: https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/klmv/bielik/Bielik-Methodology_of_Science.pdf
  18. Moroz V., Buka S., Moroz S., Trush O., Moroz O. Methodology of organization of scientific research: manual in two parts in the group of international authors – part 1: Theoretical and methodological basics of organization of scientific research. Lviv: publishing house «Novyi Svit – 2000», 2024. 128 p. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/146186ec-5376-47f6-bc6f-3fafef60eb96/content>

Додаткові:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Ред. Фінікова Т.В., Артюхова А.Є. К.: Таксон, 2016. 234 с.
2. Бородієнко О.В. Управління закладами освіти в кризових ситуаціях : матеріали для учасників тренінгу. 100 с.
3. Гацко В. Моделі фінансування наукових досліджень та розробок. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/05/Science-funding-policy-28.04.2025.pdf>
4. Зверяков М.І., Уперенко М.О., Жданова Л.Л. та ін. Теоретичні і методологічні основи дослідження економічних відносин в Україні в умовах інтеграції в глобальний процес розвитку : монографія ; за заг. ред. М.І. Зверякова. Одеса: Атлант, 2016. 389 с.
5. Литвинчук І.Л. Гіпотезування у сучасних економічних дослідженнях. *Вісник ЖНАЕУ*. 2012. № 1. Т. 2. С. 181-194.
6. Марченко О.В., Сушко Д.О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро: ДДУВС, 2018. 68 с. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/plans/mg.pdf>
7. Методичні рекомендації з управління грантами ПРООН – ГЕФ. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/09787761c5c783de7770d23bca5d409459c7f047554c051dc4a1ce54fa06009d.docx>
8. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів ; за ред. А.Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
9. Стежко З., Харченко Ю., Шалімова Н. Закони історії у контексті філософії Г. Гегеля. Теоретико-методологічний аналіз. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія. 2021. №1(33). С. 68-73. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/15646>
10. Стежко З.В., Шалімова Н.С., Андрощук І.І. Академічна доброчесність у вищій освіті: прояви та мотиваційні чинники. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*. Вип. 3(140). Одеса, 2022. С. 7-15. URL: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2022-3-1>
11. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2016. 151 с. URL: <http://surl.li/gpair>
12. ALLEA. The European Code of Conduct for Research Integrity – Revised Edition 2023. Berlin. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/guidance/european-code-of-conduct-for-research-integrity_horizon_en.pdf
13. Guiding notes to use the TRL self-assessment tool. URL: <https://horizoneuropeportal.eu/sites/default/files/2022-12/trl-assessment-tool-guide-final.pdf>
14. Peter K Dunn Scientific Research and Methodology. An Introduction to Quantitative Research and Statistics. Chapman & Hall, 2025. 603 p. URL: https://bookdown.org/pkaldunn/Book/_main.pdf

15. Stezhko Z., Kharchenko Yu., Shalimova N. «Philosophy of Science» by Georg Hegel as a methodology for the study of social and historical processes. Наукове пізнання: методологія та технологія. 2020. №1(45). С. 149-157. URL: http://np.pdpu.od.ua/1_2020/19.pdf
16. Stezhko Z., Shalimova N. Problems and Prospects for the Formation of a General Methodology of Knowledge. Philosophical Reflections. FILOSOFIJA. SOCIOLOGIJA. 2022. Т. 33. Nr. 3, p. 197–205. URL: <https://www.lmaleidykla.lt/ojs/index.php/filosofija-sociologija/article/view/4765>

Законодавчі та нормативні документи:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> .
2. Про затвердження національного плану щодо відкритої науки: Розпорядження КМУ від 8 жовтня 2022 року №892-р <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-%D1%80#Text>
3. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.
4. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.
5. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>.
6. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> .
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
8. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 р. № 2623-III. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text> .
9. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні на період до 2026 року: Розпорядження КМУ від 14 квітня 2021 року №332-р <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-2021-%D1%80#Text>

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Державної наукової установи «Український інститут

- науково-технічної експертизи та інформації». URL: <http://www.uintei.kiev.ua/>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
  4. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
  5. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. Наука. URL: <https://mon.gov.ua/tag/nauka?&type=posts&tag=nauka>
  6. Офіційний сайт Національного Фонду досліджень України. URL: <https://nrfu.org.ua/>
  7. Офіційний сайт Національної академії наук України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>
  8. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
  9. Офіційний сайт Програми розвитку ООН в Україні. URL: <http://www.ua.undp.org/>
  10. Офіційний сайт Ресурсного центру Гурт. URL: <http://gurt.org.ua/>
  11. Офіційний сайт Творчого центру Каунтерпарт – Підготовка звітів грантової програми ПРООН. URL: <http://www.ccc-tck.org.ua/online-resources/>
  12. Офіційний сайт Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій. URL: <https://ukrpatent.org/uk>
  13. Програма малих грантів ГЕФ. URL: <http://sgpinfo.org.ua/index.php/ua/>
  14. Реєстр наукових видань України. URL: <https://nfv.ukrintei.ua/>
  15. CORDIS – EU research results. URL: <https://cordis.europa.eu/projects>
  16. COST (European Cooperation in Science and Technology). URL: <https://www.cost.eu/>
  17. ERA Policy Agenda 2025-2027. URL: <https://european-research-area.ec.europa.eu/era-policy-agenda-2025-2027>
  18. Erasmus+. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>
  19. EURAXESS - researchers in motion. The leading portal for the research community. URL: <https://euraxess.ec.europa.eu/>
  20. European Open Science Cloud - EU Node. URL: <https://open-science-cloud.ec.europa.eu/>
  21. European Open Science Cloud (EOSC). URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/our-digital-future/open-science/european-open-science-cloud-eosc_en
  22. European Research Area (ERA) Platform. URL: <https://european-research-area.ec.europa.eu/>
  23. European science foundation. URL: <https://www.esf.org/>
  24. Horizont Europe. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en
  25. Logical Framework – Logframe. URL: <https://wikis.ec.europa.eu/display/ExactExternalWiki/Logical+Framework+-+Logframe>
  26. National Office Erasmus +UA. URL: <https://erasmusplus.org.ua/>

27. OpenAire. URL: <https://www.openaire.eu/>

28. Salzburg 2005 – Conclusions and Recommendations. URL: <https://www.eua.eu/publications/positions/salzburg-2005-conclusions-and-recommendations.html>

Рекомендовані джерела неформальної освіти:

1. Освітня платформа Prometheus – Основи проєктного менеджменту. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Irvine+BPM101+2023_T3
2. Освітня платформа Prometheus – Наукова комунікація в цифрову еру. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:UKMA+SCDA101+2020_T1